עין משפט נר מצוה

קט א מיי' פ"ח מהל' מאכלות אסורות הלכה טו סמג לאוין קלט: קי ב מיי' פ"י מהלכות עבודת כוכבים הלכה ד:

רבינו גרשום

להתעשר. במקום שלא נאסר פרי עם פרי בשחיטה שני בנים מותר לשחוט ביום אחד אבל אותו ואת בנו אסורין. מקום שנאסר פרי עם פרי בבישול חלב עם הגדי. סוסה בן סוסה אחי פירדה יוכיח שאסור פרי עם פרי כלומר דסוס בן סוסה אסור עם פרדה שבא חמור על סוסה וילדה פירדה שכן הסוס אסור עם אחותו הפירדה שבת חמור היא משום כלאים ומותר עם אמו שהוא סוס והוא סוסה דהא פרד בן סוסה אחי פירדה יוכיח שמותר פרי עם פרי כו' כלומר חמור שבא על סוסה וילדה פרד ובא גם עליה והוליד פירדה שמותר פרד עם פרדה ואסור פרד עם האם. כלאי זרעים יוכיח שאסור פרי עם פרי חטה עם שעורה ומותר פרי עם האם זה בעצמו לזרוע בקרקע וזה בעצמו לזרוע בלא כלאים. כלום נאסר פרי עם פרי כלומר אלא ע"י קרקע בזריעה מה לפרי עם פרי שכן שני גופין חלב וגדי תאמר בפרי עם האם כלומר היא עצמה בחלבה: כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו וכו' והכא בבשר בחלב כתיב לא תאכל כל תועבה. אחד גר ואחד עובד כוכבים בין במכירה בין בנתינה כלומר כתיב לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לעובד כוכבים שדי תתננה או מכור לגר ותתננה או מכור לעובד כוכבים שבאמצע גר ועובד כוכבים שניהם נתינה ומכירה

עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבלה. בפרק כל שעה (פסחים דף כא:) אמרינן דלא מתוקמא דרבי אבהו אלא כר"מ דלרבי יהודה איצטריך לדברים ככתבן ור' יהודה נפקא לן מלבלב תשליכון אותו אותו אתה משליך לבלב ואי אתה משליך לבלב כל איסורין שבתורה וא"ת לר"מ נמי היכי יליף מיניה דלא תאכלו משמע איסור הנאה מדפרט היתר הא איצטריך קרא להקדיש נתינת גר למכירת עובד כוכבים וי"ל דמסברא בלא שום קרא הוה ידעינן להקדיש אלא השתא דכתיב נתינה ומכירה לגמד בעלמא איסור הנאה מי לאו דכתיב או להקדיש ה"א דאתא קרא להשוותם וא"ת ולא ליכתוב אלא חד מיניהו או מכירה דעובד כוכבים או נתינה דגר ולא יצטרך או להקדיש כיון דידעי ליה מסברא וי"ל דה"א דאתי קרא למעוטי נתינה דעובד כוכבים וא"ת ויכתוב נתינה דעובד כוכבים וי"ל דה"א דאתי למעוטי נתינה דגר דלא ליספו ליה אע"פ דלא קבל עליו [1] אלא לאכול נבלות כדי שימהר להתגייר ודוקא נבלה בא"י שאין עובדי כוכבים מצויין שם ואם בא למוכרה לעובד כוכבים צריך ליתנה בדמים מועטין נתינת גר קודמת אבל פשיטא שאם יש חפץ לאדם למכור קודם ימכרנו לעובד כוכבים ממה שיתננו אפילו לישראל חברו: **כדרך שפרט לך בנבלה.** לא גרס לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה כדפירש בקונטר' בפסחים (שם) דא"כ הוה משמע דאיירי אליבא דר' יהודה דאמר דבריס ככתבן ודר' אבהו לא מתוקמא אלא כר"מ כדפרישית ואי גרס ליה יש לפרש דלישנא דקרא בעלמא נקט ולא משום דלהוו דבריס ככתבן אי נמי נקט הכי משום דנתינת הגר קודמת: **רבי** יהודה אומר דברים ככתבן.

ואסור ליתן לכנעני עובד כוכבים [2] מתנת חנם ועל זה מביאה בפ"ק דמסכת ע"ז (דף כ.) וא"ת והתנן (לעיל דף לג:) שולח אדם לעובד כוכבים ירך שגיד הנשה בתוכה ושולח משמע בחנם ובפרק כל שעה (פסחים דף כב.) משמע דאתיא אפילו כר' יהודה ויש לומר דתניא בתוספתא [3] אם היה שכנו מותר מפני שהוא כמוכרו לו: **או למה לי ש"מ לדברים ככתבן.** משמע דאי לאו הוה אמינא תתננה ומכור אגר דלעיל ואעובד כוכבים והכי נמי אמרינן בריש איזהו נשך (ב"מ דף סא.) ובמרבית קאי אכסף ואאוכל דבתריה ותימה דבפרק קמא דקדושין (דף לב:) איכא פלוגתא דתנאי גבי קימה והדור דשיבה וזקן דאיכא למ"ד דלא קיימי אתרוייהו משום דכתיב מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויש לומר משום דאין לשון מפני נופל על והדרת ולא לשון פני נופל על תקום ואם תאמר דבפרק הוליאו לו (יומא נב.) קאמר איסי בן יהודה חמש פסוקים אין להם הכרע [4] שאת מחר אחור משוקדים וקס ואמאי לא קאי אלעיל ולתחת ועוד דאיסי גופיה סבר בקדושין דקימה והדור קיימי אתרוייהו ויש לומר דהכא ובאיזהו נשך (ב"מ סא.) ופרק קמא דקדושין (דף לב:) דאיכא תרי מילי קאי חד ודאי אלעיל וחד ודאי אלתחת אית לן למימר דתרוייהו קיימי אהכא והכא אבל התם אית לן למימר דקאי אחד דוכתא או אלעיל או אלתחת

מסורת הש"ס

[1] [ע"ז סו.], [2] ב"ק מא. פסחים כא: ע"ש [קדושין נו:], [3] [ע"ז כ.], [4] [ע"ז שם פסחים כא: נג:], [5] [מכלן שייך עוד לע"ל], [6] ע"כ שייך לעיל, [7] [נ"ל שלא לאכול], [8] בס"ג: ליתן לגוי, [9] [פפ"ג דע"ז], [10] [נ"ל שאת משוקדים מחר אחור וקס],

תורה אור השלם

1. לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה: דברים יד ג
2. לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וְאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ:
דברים יד כא

מוסף רש"י

עד שיפרוט לך הכתוב. הימנו הנאה, **כדרך שפרט לך בנבלה.** שלא היה כתוב בה אלא לא תאכלו והוצרך להתירה בהנאה, דכתיב או מכור לנכרי (פסחים כא:) דמדאצטריך לפרש בנבילה גגר אשר בשעריך תתננה ואכלה למשייר בהנאה ולא נכתב בו אלא לא תאכלו, ש"מ לא תאכלו איסור הנאה הוא, ובפסחים (כב.) פרכינן עלה טופח (קדושין נו: וכעי"ז ב"ק מא.). **לגר אשר בשעריך.** גר תושב שקבל עליו שבע מצות שנצטוו בני נח ונבילה מותרת לו ואתה מצווה להחיותו דכתיב בגר תושב (ויקרא כה) וחי עמך (ע"ז כ.). ת"ל לגר תתננה או מכור. וקאי אגר דלעיל ממיה לגר תתננה ואכלה או מכור (שם). ת"ל תתננה ואכלה או מכור לנכרי. וכדום לתרוייהו אנכרי, דאי לדברים ככתבן אתי, דלעובד כוכבים אסור לתתנה, הכי איצטרי ליה למכתב תתננה ואכלה לגר אשר בשעריך או מכור לנכרי, דלא מצי לאוקומי קרייה דנתינה אנכרי (שם). **דברים ככתבן.** כך מצוה לא יתננה לנכרי ולא יתננה לגר (פסחים כא:). לגר בנתינה ולנכרי במכירה. אבל בחנם אסור ליתן לו שום מתנה (ע"ז כ.). או למה לי. אי לשון חילוק, ואי כר"מ קאמר קרא דתרוייהו אגר ותרוייהו אנכרי לא נכתוב אי (פסחים כא:). **להקדים** נתינה דגר למכירה דנכרי. אם יש גר ליתנה לו, נתינתו קודמת למכירתה לנכרי, והאי גר בגר תושב קאמר שקיבל עליו שלא לעבוד עכו"ם ואוכל נבלות (שם) ולהכי אתא אי למשמע הכי לגר אשר בשעריך תתננה, והוא עיקר מצוה, אי אם אין גר מוכרה לעכו"ם (ע"ז כ.). **סברא הוא.** מסברא אנו יודעין שנתינה לגר קודמת, דמיות הגר מצוה אבל מכירה לנכרי מאי מצוה איכא, ואיצטריך קרא למלק ולאסור ליתן במתנה לנכרי ולמכור נבלה לגר (פסחים כא:). **זה אתה מצווה להחיותו.** גר אתה מצווה להחיותו, דכתיב (ויקרא כה) גר ותושב וחי עמך (שם).

היא עצמה בחלבה מנין אמרת ק"ו ומה במקום שלא נאסר פרי עם פרי בשחיטה נאסר פרי עם האם בשחיטה מקום שנאסר פרי עם פרי בבשול אינו דין שנאסר פרי עם האם בבשול ת"ל בחלב אמו הא למה לי קרא הא אתיא לה אמר רב אחדבוי בר אמי משום דאיכא למימר סום בן סוסיא אחי פרדה יוכיח שאסור פרי עם פרי ומותר פרי עם האם התם זרע האב הוא דקא גרים דהא פרד בן סוסיא אחי פרדה יוכיח שמותר פרי עם פרי ואסור פרי עם האם אלא אמר מר בריה דרבינא משום דאיכא למימר עבד בן שפחה אחי משוחררת יוכיח שאסור פרי עם פרי ומותר פרי עם האם התם גט שיחרור הוא דקא גרים דהא עבד בן משוחררת אחי שפחה יוכיח שמותר פרי עם פרי ואסור פרי עם האם אלא אמר רב אידי בר אבין משום דאיכא למימר כלאי זרעים יוכיחו שאסור פרי עם פרי ומותר פרי עם האם כלום נאסר פרי עם פרי אלא ע"י האם דהא חיטי ושערי בכדא ולא מיתסרו אלא אמר רב אשי משום דאיכא למימר מה לפרי עם פרי שכן שני גופים תאמר בפרי עם האם שכן גוף אחד משום הכי איצטריך קרא אמר רב אשי מנין לבשר בחלב שאסור באכילה שנאמר [1] לא תאכל כל תועבה [6] כל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין כדרבי אבהו דאמר ר' אבהו א"ר אלעזר [3] [8] כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבלה לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה [3] דתניא [2] לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי אין לי אלא לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה לגר במכירה מנין ת"ל לגר תתננה או מכור לעובד כוכבים בנתינה מנין ת"ל תתננה או מכור לנכרי נמצא אחד גר ואחד עובד כוכבים בין במכירה בין בנתינה דברי ר"מ [7] רבי יהודה אומר [5] דברים ככתבן לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה מ"ט דרבי יהודה אי ס"ד כדקאמר ר"מ לכתוב רחמנא לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה ומכור או למה לי ש"מ לדברים ככתבן הוא דאתא לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה ור"מ אמר לך האי או להקדים נתינה דגר למכירה דעובד כוכבים ורבי יהודה להקדים נתינה דגר למכירה דעובד כוכבים לא צריך קרא סברא הוא זה אתה מצווה להחיותו וזה אי אתה מצווה להחיותו: (סימן שבת חורש וכלאי זרעים אותו ואת בנו ושילוח הקן): אלא מעתה

מעשה

מעיקרא דדינא פירכא כדלעיל משום דמקשי על סוף הדין: אחי פרדה. שילדתה הסוסיא מן החמור והיה לה בן אחר מן הסוס הרי בן מותר עם אמו ואסור עם אחותו: **הכא זרע אב קא גרים.** ואיסורא לאו משום פרי עם פרי הוא אלא משום פרי עם שאינו פרי כלומר משום לד אביהן שהוא חלוק אבל גדי בחלב אמו שניהם על שם אמן קראן הכתוב ואפ"ה אסרינהו. ומדע דטעמא משום חלוק האב הוא דהא זימנין דהוי איסור איפכא דפרי עם האם אסור ופרי עם פרי מותר: **דהא פרד בן סוסיא.** שילדתו מן החמור והוא אחי פרדה שהיתה לה לסוסיא זו עוד בת אחת מן החמור: **עבד בן שפחה.** מותר במין אמו ואסור בבת חורין: ופרכינן **הכא גט שחרור קא גרים.** ולאו משום פרי עם פרי הוא דהא זימנין דהוי איפכא ומיתסר: **כלאי זרעים.** חטין עם עדשין שאסור לזרוע זה עם זה: **ומוכר.** לזרוע כל אחד עם אמו עם הקרקע: ופרכינן **הכא פרי עם פרי מי מיתסר.** כלום נאסר פרי עם פרי אלא בזריעה דהיינו ע"י האם: **הא חטי ושערי נכדא.** שהיא בכל להנייע שם: **כל שהיעבתי לך.** כל שאסרתי לך לתעבו ולהתרחק ממנו: **הרי הוא בכל האכל.** עולמית בכל עניין שהוא בין שבא בעבירה ובין שלא בא בעבירה כגון ע"י קטן או ע"י עובד כוכבים מאחר שתיעבתי לך אסור ואי הרי תיעבתיו לך להתרחק מבשולו שלא לבשלם יחד: **עד שיפרוט לך הכתוב שהוא מותר בהנאה כדרך שפרט לך בנבלה.** שאע"פ שלא כתב לך אלא לא תאכל הוצרך לפרש בה היתר הנאה הא כל מקום שלא פירש לך בה היתר הנאה הוי במשמע איסור הנאה מלא תאכל: מדכתיב מכירה ונתינה באמצע שמע מינה אחד מכירה ואחד נתינה קיימי בין אגר ובין אעובד כוכבים דאי דוקא כתיב הוה ליה למכתב הכי תתננה לגר ותמכרנה לעובד כוכבים:

מעשה

מעשה שבת ליתסרו דהא תיעבתי לך הוא אמר קרא [1]כי קדש היא לכם [ח]היא קדש ואין מעשיה קדש חורש בשור ובחמור וחוסם פי פרה ודש בה ליתסרו דהא תיעבתי לך הוא השתא ומה שבת דחמירא מעשיה מותרים הני לא כל שכן [ט] כלאי זרעים ליתסרו דהא תיעבתי לך הוא מדגלי רחמנא גבי כלאי הכרם [3][2]פן תקדש פן תוקד אש מכלל דכלאי זרעים שרו ואימא כלאי כרם אסורין בין באכילה בין בהנאה כלאי זרעים באכילה אסירי בהנאה שרו איתקוש לכלאי בהמה דכתיב [3]בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים מה בהמתך היוצא ממנה מותרת אף שדך היוצא ממנו מותר וכלאי בהמה גופייהו מנא לן מדאסר רחמנא כלאים לגבוה מכלל דלהדיוט שרי אותו ואת בנו ליתסר מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה מכלל דלהדיוט שרי שילוח הקן ליתסר [ג]לא אמרה תורה שלח לתקלה אמר ריש לקיש מנין לבשר בחלב שאסור ת"ל [4]אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל שאין תלמוד לומר מבושל מה תלמוד לומר מבושל לומר לך יש לך בשול אחר שהוא כזה ואי זה זה בשר בחלב א"ל רבי יוחנן

כעורה

מעשה שבת. כגון המבשל בשבת ליתסרו באכילה לכל ישראל דהא הזהרתיך לתעבו ולהתרחק ממנו ואינן תנן במזיד לא יאכל הוא משום קנס אבל אחריו ואיכא דמוקי לה אמתיה של אחריו ולא אלקיחה דלפניו ואיכא דמוקי לה אתרוייהו היינו טעמא דפסטיה דקרא משמע טפי אלקיחה דלקמיה ואשכחן בדוכתא אחרינא ולקחת מדם הפר ונתת על קרנות המזבח באצבעך דהוי אצבע אמתיה והשתא פליגי דחד מוקי אלקיחה כמשמעותיה דקרא וחד מוקי לה אמתיה דליף סתוס מן המפורש ולא בעי נמי לאוקומי אלקיחה דלא שייך לקיחה אאצבע אלא בדעבד אוזן לשפת המזרק והך דמוקי אתרוייהו אלקיחה משום משמעותא ואמתיה דליף נמי מן המפורש [ה] ולריך עיון כל היכא דאמר מקרא נדרש לפניו ולאחריו אם טוכל לישב שלא יקשה למה ידרשנו לפניו ולאחריו יותר מאותם שאין להם הכרע: (לעיל) **כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל.** וא"ת היאך אנו אוכלין אילים אפילו סירסן עובד כוכבים מ"ש מבשר בחלב וי"ל מדאסר רחמנא מעוך וכתות לגבוה מכלל דלהדיוט שרי [ו]וא"ת לורס אוזן בכור ליתסר אפילו לרמו עובד כוכבים וי"ל [ז] דשרי רחמנא קדשים שהוממו כלבי

ואיל א"כ אינו דבר מתועב[1]:

היא קדש ואין מעשיה קדש. וא"ת ואימא למשרי בהנאה אבל באכילה אסירי כדפרין בסמוך גבי זרעים וי"ל דהיתר הנאה נפקא לן מלכם כדאמר במרובה (ב"ק דף עא.) ובאלו נערות (כתובות לד.) אפילו לרבי יוחנן הסנדלר דאוסר במבשל בשבת וקלת תימה לרבי יוחנן למה ליה למימר מקדש דמעשה שבת אסירי תיפוק ליה מכל שתיעבתי והיתר הנאה מלכם[1]: **חורש** בשור וחמור וחוסם פי פרה ודש בה ליתסרו. פי' השור והחמור ויש ספרים דגרסי השתא לגבוה שרו להדיוט מבעיא א] ולגבוה מנא לן דשרו דכתיב (ויקרא כג) ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה מכל אלה אי אתה מקריב פי' מעוך וכתות ונתוק וכרות אבל אתה מקריב קדשים שנעבדה בהן עבירה וא"ת הזרעים והדישה ליתסרו דמקרא דאלה על כרחך לא מישתרו לגבוה אלא בעלי חיים דאי כל מילי א"כ כל מעשה שבת נמי תיפוק ליה מאלה ול"ל היא קדש וי"ל דלא שייך (ג) מכל שתיעבתי לך הזרעים והדישה דלא תחסום אסור משום בהמה וכן לא תחרוש ולא משוס חריסה וזריעה דאפילו בלאו חריסה אסור להניג בשור וחמור ב] וא"ת ובסמוך בסוגיין פריך שילוח הקן ליתסר תיפוק ליה דאף לגבוה שרי מהאי קרא דאלה וי"ל דקרא דאלה בבהמה כתיב ולא בעופות ועוף מבהמה לא אתי משוס דאין גדלות וקטנות פוסל בבהמה כמו בתורים ובני יונה [ח] וא"ת למה לי קרא דאלה הא מדאיצטריך קרא בפרק כל האסורין (תמורה כח:) מן הבהמה להוציא הרובע והנרבע מכלל דשאר קדשים שנעבדה בהן עבירה לא אסירי מכל שתיעבתי וכי תימא דלא אתא מן הבהמה אלא לאשמעינן מכלל דלהדיוט שרי ולא מיתסר מכל שתיעבתי מ"מ נילף חורש בשור וחמור וחוסם פי פרה בק"ו מרובע ונרבע דבמיתה ושרי להדיוט וי"ל דאי לאו אלה הוה אסרינן להו מדכתיב מן הבקר כי היכי דממעטינן מיניה נעבד ואית ספריס דגרסי ומה שבת דחמירא אמרת היא קדש ואין מעשיה קדש הני לא כל שכן וכן גרים בקונטרס ופי' דבבשר וחלב לא אמרינן האי [ט] קושיא דמסתברא דכל שתיעבתי עליה רמינן דקא אכיל תועבה גופה אבל האי לא אכיל החריסה עצמה וכן חוסם לאו חסימה גופה קאכיל אלא הבא על ידה ממנה וילפינן משבת דאין הבא מכחה מכחה קדש: **כלאי זרעים.** הן עצמן תועבה וליתסרו: **כלאים.** אסירי לגבוה דתניא שור או כשב או עז[ד] פרט לכלאים בגמרא דהשוחט (לעיל לח:): **אותו ואת בנו.** אינו אלא מחוסר זמן שהיוס אסור ומחר מותר: **שילוח הקן ליתסר.** כגון נטל את האם מעל הבנים ובא לפניו וחייבנוהו לשלח כדתנן לקמן (דף קמא.) משלח ואינו לוקה תאסר באכילה עולמית דהא נעבדה בה עבירה: **לא אמרה תורה שלח לתקלה.** וכאן הרי אמרה שלח דכתיב (דברים כב) לא תקח האם והדר שלח תשלח האם לקחת אותה חזור ושלחה ואם היתה אסורה לא היה אומר לך שלחנה ויכשלו בה בני אדם וה"ה דמלי למימר נמי בכל הני מה שבת דחמירא כו' ומיהו מידי דמשכח פירוקא מגופיה לא ילף מאחריני לישנא אחרינא שילוח הקן ליתסר כל שילוח הקן ליתסר האם לעולם ואפילו שלחה דהא כל שתיעבתי לך הרי הוא לך לעולם בבל תאכל והרי אסרתיה לך באותה שעה וזה נראה לי עיקר דהא לא קאמר רב אשי דכל דבר שנעבדה בו עבירה ומתחלה הוא מותר אסור דאם כן החורש בשור וחמור והמרביע כלאים והחוסס יאסרו הבהמות ואנן לא פרכינן מינייהו מידי אלא מן היולא מהן: **שהוא זוה.** שאסור באכילה מזה:

כעורה

פי' דבשר לגבוה אלא בעלי חיים דאי כל מילי א"כ כל מעשה שבת נמי תיפוק ליה מאלה ול"ל היא קדש וי"ל דלא שייך (ג) מכל שתיעבתי לך הזרעים והדישה דלא תחסום אסור משום בהמה וכן לא תחרוש ולא משוס חריסה וזריעה דאפילו בלאו חריסה אסור להניג בשור וחמור ב] וא"ת ובסמוך בסוגיין פריך שילוח הקן ליתסר תיפוק ליה דאף לגבוה שרי מהאי קרא דאלה וי"ל דקרא דאלה בבהמה כתיב ולא בעופות ועוף מבהמה לא אתי משוס דאין גדלות וקטנות פוסל בבהמה כמו בתורים ובני יונה [ח] וא"ת למה לי קרא דאלה הא מדאיצטריך קרא בפרק כל האסורין (תמורה כח:) מן הבהמה להוציא הרובע והנרבע מכלל דשאר קדשים שנעבדה בהן עבירה לא אסירי מכל שתיעבתי וכי תימא דלא אתא מן הבהמה אלא לאשמעינן מכלל דלהדיוט שרי ולא מיתסר מכל שתיעבתי מ"מ נילף חורש בשור וחמור וחוסס פי פרה בק"ו מרובע ונרבע דבמיתה ושרי להדיוט וי"ל דאי לאו אלה הוה אסרינן להו מדכתיב מן הבקר כי היכי דממעטינן מיניה נעבד ואית ספריס דגרסי ומה שבת דחמירא אמרת היא קדש ואין מעשיה קדש הני לא כל שכן וכן גרים בקונטרס ופי' דבבשר וחלב לא אמרינן האי [ט] קושיא דמסתברא דכל שתיעבתי עליה רמינן דקא אכיל תועבה גופה אבל האי לא אכיל החריסה עצמה וכן חוסס לאו חסימה גופה קאכיל אלא הבא על ידה ממנה וילפינן משבת דאין הבא מכחה מכחה קודם וקשה דלמה לא יחשב בישול של שבת תועבה גופה כמו בישול של בשר בחלב ונראה דהיינו טעמא משוס דבבשר בחלב הבישול ניכר אבל מעשה שבת אין ניכר שנעשה בשבת ואותו ואת בנו ושילוח הקן דפריך ליה מייייהו ל"ל דניכר בהם האיסור יותר ממה שניכר בחורש בשור וחמור וחוסס פי פרה ודש בה: **פן** תקדש פן תוקד אש. וא"ת והא אילטריך לאשמועינן דמלאתו בשריפה הא כלאי זרעים אין מלאתן בשריפה אבל בהנאה אסירי וי"ל דבלאו הכי פריך שפיר א"נ ליכתוב פן תשרף ומדכתיב תקדש משמע דאתא לאסור הנאה כקדש: **כלאי** זרעים באכילה אסירי בהנאה שרו. וא"ת לקמן (דף קטז.) גבי מעביר עלין דלא מיתסר כי אם בהוסיף מאתים אבל לא הוסיף שרי באכילה מדכתיב תרי קראי המלאה והזרע ניתא ה"מ בהנאה אבל באכילה אסירי מכל שתעבתי לך כדבעי למימר הכא וי"ל דמאחר דאשכחן כלאי זרעים דשרו באכילה דאיתקוש לבהמה וכלאי הכרם אסורין אם כן סברא הוא בלא הוסיף כיון דלא מיתסר לגמרי כשאר כל כלאי הכרם יש לו להתיר אף באכילה כמו בכלאי זרעים: **מדאסר** רחמנא **כלאים לגבוה מכלל דלהדיוט שרי.** וא"ת ולמא איצטריך קרא להקדישה ואמ"כ הרבינה כלאים כדאמר פרק כל האסורים (תמורה כט.) גבי טרפה דאיצטריך לאסור לגבוה היכא דהקדישה ואמ"כ נטרפה וי"ל דמ"מ הכא אי אתינן למיסר של הדיוט מכל שתעבתי לך כ"ש דלגבוה אסירא מכל שתעבתי לך אע"ג דהוקדש תחלה וכן י"ל גבי אותו ואת בנו בסמוך אי נמי מדגלי לך בטרפה שאין חילוק ה"ה בכלאים ומחוסר זמן: **מדאסר** רחמנא מחוסר זמן לגבוה. דכתיב ומיוס השמיני והלאה ירלה דאמר לעיל בפרק אותו ואת בנו (דף פא.) נתקו הכתוב אלו דאותו ואת בנו לעשה: **לא** אמרה תורה שלח לתקלה. תימה דשרינן הכא מהא סברא בלא שום קרא ובסוף פרק שני דקדושין (דף מז.) גבי לפרי מלורע דרים כל לפור טהורה תאכלו לרבות המשולחת וזאת אשר לא תאכלו לרבות השחוטה ופריך ואיפוך אנא ומשני רבא לא אמרה תורה שלח לתקלה והשתא למה לן קרא [ו] דכל לפור טהורה תאכלו להתיר דהכא שרינן מהאי טעמא שילוח הקן וי"ל דהתם כיון דכתיב לא תאכלו לאסור האחת הוה אמינא דאידך נמי אסירא משוס דאתקוש לפרים אהדדי ולא הוה שרינן מטעם דלא אמרה תורה שלח לתקלה אי לאו דאיכא עדיין יתורא דכל לפור טהורה תאכלו ולא דמי לכל שתעבתי לך דהכא דלא כתיב בהדיא אשלוח הקן ומהך סברא איכא לאוקומי במילי אחריני:

שאין ת"ל מבושל. לית ליה לר"ל הנך דרשות דדרשינן בסוף פרק כל שעה (פסחים דף מא.) מיהה גלאו ואח"כ בשלו או לשאר משקים כו': בשני

מסורת הש"ס

ח) [כתובות לד. ב"ק עא.], ט) [קדושין מו:], ג) [לקמן קמ. יומא סז: קדושין מז:], ד) [ויקרא כבז], ה) [וע"ע תוס' פסחים כא: ד"ה ליכתוב], ו) [ועיין תוס' תמורה ד: ד"ה רבא וגו'], ז) [ועיין תוס' כתובות לד. ד"ה אמר קרא ותוס' ב"ק עא. ד"ה מה קודש וכו' כתבו תירוץ נכון], ח) עיין מהר"מ המשך דברי התוס', ט) [ל"ל ק"ו], י) [עמ"ש רש"י קדושין מו: ד"ה רבא אמר וכו' וקרא דאמרן לעיל וכו' אסמכתא בעלמא היא עכ"ל],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כל וכו' וי"ל מדשדי: (ב) ד"ה תורש וכו' וי"ל דלא שייך לאסור מכל:

הגהות מהר"י לנדא

[ג] תוד"ה כל שתיעבתי לך וכו' וא"ת לורס אוזן בכור ליתסר. נכתב על הגליון עי' פרש"י בחומש פרשת ראה בפסוק לא תאכל כל תועבה ובמזרחי שם ועי' במס' בכורות דף לד ע"א בתד"ה ומי קנים ר"פ:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוד"ה תורש וכו' ולגבי מנא לן. ר"ב עיין מזר דף ל"ה ע"א רש"י בד"ה מן הבכבשים וכו' ותוס' שם ד"ה רבא אמר וכו' וד"ק: ב] באא"ד וא"ת ובסמוך פריך וכו' כל"ל:

תורה אור השלם

1. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת שַׁבָּתִי כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָּל הָעֹשֶׂה בָהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ:

שמות לא יד

2. לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם:

דברים כב ט

3. אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ בְּהֵמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאָיִם שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע כִּלְאָיִם וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ:

ויקרא יט יט

4. אַךְ תֹּאכְלוּ מִמֻּנּוּ נָא וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל בַּמָּיִם כִּי אִם צְלִי אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ:

שמות יב ט

שיטה מקובצת

ח) כלאי זרעים ליתסרו. נ"ב עי' תוס' בכורות דף נד ע"א:

רבינו גרשום

מדאסר רחמנא כלאים לגבוה. והיכן אסר רחמנא שור או כשב פרט לכלאים: מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה. דכתיב מיום השמיני והלאה:

קטו: כל הבשר פרק שמיני חולין

בשני מינין. פי׳ בקונטרס מותרין באכילה כחולין ואסורין בגיזה ועבודה בקדשים ואין נראה דלא שייך משום הכי דמקרי שני מינים אלא נראה משום דאיתקש לגבי ואיל חציב להו כשני מיני׳ כדאמר פ׳ אלו הן הלוקין (מכות דף כב.) אמר רבי יצחק המרביע שור פסולי המוקדשין לוקה ור׳ אושעיא נמי קאמר המנהיג שור פסולי המוקדשין לוקה גוף אחד הוא ועשאו הכתוב ב׳ גופים פירוש שעשאו הכתוב כגבי ואיל ובהכי מייאב ר״ת הא דאמר בפ׳ כל פסולי המוקדשין (בכורות לג.) תלת גבי ואיל כתיבי חד לגברי יצחק ורבי אושעיא ופי׳ שם בקונטרס דלא אתפרש היכא: **ונאמר** להלן **לא** יהיה קדש. ואי לאו קרא דלא תאכלנו ה״א דהנאת הגוף בלא אכילה אסר הכתוב: **ומה** ערלה. ליכא למפרך מה לערלה שכן לריך מאתים לבטלה דמדרבנן הוא דלריך מאתים: **מה** לחמץ בפסח שכן כרת. וכרת גופיה לא שייך למילף שאין עונשין מן הדין: **כלאי** הכרם יוכיחו. מכלאי הכרם גרידא הוה מלי למילף במה מצינו אלא ניחא ליה למעבד תחלת הדין בק״ו [9] ואין להקשות מה לערלה וחמץ וכלאי הכרם שכן בשריפה כדתנן בתמורה (דף לג.: א) דהיא גופה נילף ועוד דהיינו דוקא לרבי יהודה דאמר [10] אין ביעור חמץ אלא שריפה אבל לרבנן לא הוי חמץ בשריפה הקשה ה״ר יעקב מאורלייי״ש מה לכולהו שכן לא הותרו מכללן תאמר בבשר בחלב שהותר מכללו אבל בהמה טמאה וחלב בהמה טמאה וטובא דאמר לעיל וי״ל דאין זה קרוי הותר מכללו דדוקא חלב דכתיב (ויקרא ג) כל חלב המשמנ אפילו דחיה והדר שרא דחיה זה חציב הותר מכללו אבל בבשר בחלב לא כתיב כל: **חורש** בשור וחמור כו׳. אבל השתא עבדינן ק״ו דכשם שאסור באכילה אסור בהנאה:

וליפרוך מה לכולהו שכן גדולי קרקע. ואע״ג דמכלאי הכרם איכא למילף במה מצינו ולא פרכינן כל דהו מ״מ אהא דיליף בק״ו משלשתן פריך:

מדא

[6] כעורה זו ששנה רבי לא תאכלנו בבשר בחלב הכתוב מדבר אתה אומר בבשר בחלב הכתוב מדבר או אינו אלא באחד מכל האיסורין שבתורה אמרת צא ולמד מי״ג מדות שהתורה נדרשת בהן [3] דבר הלמד מענינו במה הכתוב מדבר בשני מינין אף כאן בשני מינין אי מההיא הוה אמינא הני מילי באכילה אבל בהנאה לא קמ״ל ורבי בהנאה מנא ליה נפקא ליה מהכא נאמר כאן [1] כי עם קדוש אתה לה׳ ונאמר להלן [2] ולא יהיה קדש בבני ישראל מה להלן בהנאה אף כאן בהנאה דבי רבי אליעזר תנא [1] לא תאכלו כל נבלה [וגו׳] אמרה תורה כשתמכרנה לא תבשלנה ותמכרנה דבי רבי ישמעאל [3] תנא [3] א לא תבשל גדי בחלב אמו ג׳ פעמים אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור בשול תניא איסי בן יהודה אומר מנין [7] לבשר בחלב שאסור נאמר כאן [1] כי עם קדוש אתה ונאמר להלן [4] ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו מה להלן אסור אף כאן אסור ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין אמרת ק״ו [8] ומה ערלה שלא נעבדה בה עבירה אסורה בהנאה בשר בחלב שנעבדה בו עבירה אינו דין שאסור בהנאה מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר חמץ בפסח יוכיח שהיתה לו שעת הכושר ואסור בהנאה מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת כלאי הכרם יוכיחו שאין ענוש כרת ואסור בהנאה למה לי גז״ש לייתי כולה בק״ו מערלה ומה ערלה שלא נעבדה בה עבירה אסורה בין באכילה בין בהנאה בשר בחלב שנעבדה בו עבירה אינו דין שאסור בין באכילה בין בהנאה משום דאיכא למימר חורש בשור ובחמור וחוסם פי פרה ודש בה יוכיח שנעבדה בהם עבירה ושרו למה לי למימר כלאי הכרם יוכיחו לימא ערלה תוכיח וליהדר דינא וליתי במה הצד אמר רב אשי משום דאיכא למימר נבלה תוכיח שאסורה באכילה ומותרת בהנאה אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמרינן משמיה דריש לקיש כל מה הצד מגופו פרכינן מעלמא לא פרכינן אי הכי תיתי במה הצד משום דאיכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן גדולי קרקע אי הכי השתא נמי איכא למיפרך מה לכלאי הכרם שכן גדולי קרקע א״ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמרינן משמיה דר״ל כל מה הצד פרכינן כל דהו לא אם אמרת [9] (חדא מחדא) קל וחומר פרכינן כל דהו לא פרכינן וליפרוך לכולהו מה לכולהו שכן גדולי קרקע אלא אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמרינן משמיה דר״ל

חדא

[6] כעורה זו ששנה רבי. כלומר וכי מכוערת היא בעינין משנה זו ששנה רבי ולמדה לבשר בחלב ממקרא הזה: **לא תאכלנו.** יתירא דכתיב בראה אנכי גבי פסולי המוקדשין שנפדו רק הדם לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים [1] והדר כתיב לא תאכלנו למען ייטב לך וגו׳ [1] לדם לא איצטריך דהא כתיבי קראי טובא ומוקי ליה לבשר בחלב: **דבר הלמד מענינו.** דבר סתום שאין מפורש בו במה מדבר הוי לומדו מן הענין פרשה שנכתב בה במה הענין מיירי: **בשני מינין.** פסולי המוקדשין שנפדו שני מינין הן מותרין באכילה כחולין ואסורין בגיזה ועבודה בקדשים כדאמר בבכורות (דף טו.) תזבח [1] ולא גיזה בשר ולא חלב: **אבל בהנאה לא קמ״ל.** מהאי קרא דכתיבא אזהרה דידיה גבי פסח מה פסח מבושל אסור באכילה ובהנאה דכל קדשים שאינם ראוים לאכילה תעובר לורתן ויצאו לבית השריפה אף זה אסור בהנאה: **כי עם קדוש אתה.** לא תבשל גדי: **מה להלן בהנאה.** [בעילה] הנאה היא: **לא תאכלו כל נבלה.** בסיפיה דקרא כתיב בשר בחלב: **לא תבשלנה.** בחלבו ותמכרנה אלמא אסורה בהנאה: **שנעבדה בו עבירה.** בבישול: **לא היתה לו שעת הכושר.** פרי הערלה באיסור גדל אבל בשר בחלב היתה לו שעת הכושר קודם שניתן בשר בחלב: **כלאי הכרם יוכיחו.** לקמן פריך ל״ל כלאי הכרם נימא ערלה תוכיח וחזר הדין ועוד פריך נימא מה לכלאי הכרם שכן לא היתה [להן] שעת הכושר: **למה לי גז״ש.** לאיסור אכילה כי היכי דיליף לאיסור הנאה מערלה נילף נמי לאיסור אכילה: **משום דאילא למימר חורש בשור וחמור יוכיח.** שנעבדה בו עבירה ומותר באכילה אבל השתא דקיימא לן אכילה מג״ש ילפינן הנאה בק״ו וליכא למימר חורש בשור וחמור יוכיח [8] דמה לחורש בשור וחמור דמותר באכילה תאמר בבשר בחלב שאסור באכילה: **למה ליה למימר.** לעיל כלאים יוכיח דאיצטריך ליה לאהדורי אכלאים דהוה ליה למד חדא מתלת בשר בחלב מערלה וחמץ וכלאים לימא ערלה תוכיח ותיתי חדא מתרתי שפיר: **וליהדר דינא.** וכשיחזור הדין מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר חמץ יוכיח מה לחמץ שכן כרת ערלה תוכיח וגמרינן ומייתינן לה במה הצד כגון לא ראי ערלה כראי חמץ ולא ראי חמץ כראי ערלה הצד השוה שבהן שאסורין באכילה ואסורין בהנאה אף אני אביא בשר בחלב דהואיל ואסור באכילה אסור בהנאה: **כי אמרינן משמיה דר״ל.** האי נבלה תוכיח אינה תשובה דכל הבאה במה הצד מגופיה פרכינן אם יש להשיב בשניהם מה להצד השוה שבשניהם שכן כך וכך יש בהם תאמר בזה שלא הושווה להן במדה זו (היא) פרכינן אבל מעלמא כגון פלוני יוכיח לא פרכינן: **שכן גדולי קרקע.** אע״ג דאין חומר להיות נאסרין בכך אפ״ה אמרינן: **כל מה הצד פרכינן כל דהו.** כל דבר הלמד בהצד השוה יש להשיב שום דבר שהמלמדין שוין בו והלמד אינו שוה להן בו אפילו שאינו לא קל ולא חמור פרכינן ליה: **לא אם אמרת כו׳.** אי הוה הדר דינא ואתי במה הצד הוה פרכינן כל דהו אבל השתא דאתי מכלאים ואתה בא להשיב לא אם אמרת בכלאים שכן גדולי קרקע אין זו תשובה דקולא וחומרא פרכינן אם אנו לריכין ללמוד קולא יש לך להשיב לא אם אמרת בזה שכן יש בו צד קל אחר ואם אנו לומדים חומר לריך אתה להשיב לא אם אמרת בזה שכן יש בו צד חמור כגון הני דאמרינן לעיל מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר וכגון חמץ בפסח שהשבנו לא אם אמרת בחמץ בפסח שכן כרת אבל כל דהו כי האי שכן גדולי קרקע לאו פירכא היא: **וליפרוך לכולהו כו׳.** דכיון דלאו חדא מחדא היא אלא חד מתלת כמה הצד דמי הלכך ליפרוך בכולהו ואע״ג דלאו קולא וחומרא היא דקא ס״ד דכי אמרינן בלא אם אמרת דלא פרכינן ביה כל דהו ה״מ היכא דאתיא חדא מחדא כגון בריש מלתא דבעי לאתויי מערלה לחודה אבל חדא מתרתי או מתלת כמה הצד דמיא ואף על גב דלא אמרינן וחזר הדין פרכינן לכולהו פירכא כל דהו:

חדא

בחלב במה הצד מערלה וחמץ מצינו למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן גדולי קרקע השתא דלא אתי במה הצד לא מצינן למפרך. בלא אם אמרת קולא וחומרא פרכינן כו׳ כלומר כגון הכא דבעינן לאפוקי בשר בחלב מערלה ואמרינן מה לערלה שלא היתה לו שעת הכושר תאמר בבשר בחלב שהיתה לו שעת הכושר. חמץ בפסח יוכיח לא אם אמרת חמץ בפסח שכן ענוש כרת תאמר בבשר וחלב שאין ענוש כרת קולא וחומרא פרכינן

עין משפט נר מצוה

קיא א מיי׳ פ״ט מהל׳ מאכלות אסורות הלכה ח טוש״ע י״ד סי׳ פז סעיף ח:

רבינו גרשום

כעורה זו ששנה ר׳ לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמי׳ לא תאכלנו למען ייטב לך ואמר ר׳ למה כתב שני פעמים לא תאכלנו אח׳ לא תאכלנו מדבר בבשר בחלב: במה הכתוב מדבר בשני מינין. כלומר דכתיב לא תאכל הנפש עם הבשר אלו שני מינין בשר ודם וזהו אבר מן החי אף כאן בשני מינין בבשר בחלב אבל בהנאה אימא לא קמ״ל: כל מקום שנאמר לא תאכל לא יאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה: לא יהיה קדש מבני ישראל מה להלן הנאה כלומר הנאה דתשמיש המטה אף כאן הנאה דאפי׳ בהנאה אסור: אמרה תורה כשתמכרנה לא תבשלנה ותמכרנה כלומר כתיב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך וגו׳ לא תבשל גדי בחלב אמו כלומר כשתמכרנה לא תבשלנה בחלב ותמכרנה דאם תבשלנה בחלב לא תוכל למוכרה דאסורה בהנאה: מה להלן אסור כלומר דטרפה אסורה באכילה. מה לערלה שלא היתה לה שעת הכושר כו׳ כלומר תאמר בבשר בחלב שהיתה לה שעת הכושר דאפילו משנתן הבשר בחלב לא נאסר בצונן דיכול להדיחו אבל לאחר שנתבשל אסור: למה לי למימר כלאי הכרם יוכיח כשאמר מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת נימא ערלה תוכיח שאין ענוש כרת ואסורה בין באכילה ובין בהנאה ואי פריך מה לערלה שכן לא היתה שעת הכושר נימא חמץ בפסח יוכיח ונימא חזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שאסורין בין באכילה ובין בהנאה אף אני אביא בשר בחלב שהוא אסור ואסור בין באכילה ובין בהנאה: א״ל רב מרדכי לרב אשי כל מן הצד כו׳ כלומר משום פירכא זו שאתה אומר משום דאיכא למימר נבלה תוכיח לא הוה למישבק למהדר דינא וליתי מן הצד דלא מצית למיפרך נבלה תוכיח דהכי אמרינן משמא דריש לקיש כל מן הצד מגופיה פרכינן כלומר כל וחזר הדין כו׳ והצד השוה שבהן כו׳ אי מצינן למיפרך מה להצד השוה שבהן מגופיה דדינא פרכינן אבל אי לא מצינן למיפרך לא פרכינן פירכא אחריתי לפיכך לא פרכינן נבילה תוכיח שהיא אסורה באכילה: אי הכי תיתי מן הצד. כלומר כיון דאמרת דלא יכלינן למיפרך נבילה תוכיח תיתי מן הצד דערלה וחמץ דבשר בחלב והא אסור בהנאה: אי הכי (כיון) [השתא נמי] דאמרת כלאי הכרם יוכיח איכא למיפרך שכן גדולי קרקע. א״ל רב מרדכי לרב אשי כל במה הצד פרכינן כל דהוא כלומר אי הוה אתי בשר

מסורת הש״ס

[9] [קדושין ט: לקמן קיז.], [2] [סנהדרין פו. לקמן קמ. כריתות ד.], [3] קדושין מ:, [4] פסחים כד:, [5] רש״ל מ״ז, [6] [דניים יב], [7] [פסחים דף כא.],

תורה אור השלם

1. לא תאכלו כָּל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ:

דברים יד כא

2. לא תִהְיֶה קְדֵשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

דברים כג יח

3. רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ:

שמות כג יט

4. וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיֻן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ:

שמות כב ל

גליון הש״ס

גמ׳ ומה ערלה שלא וכו׳. עיין בצ״מ דף נג ע״א תוס׳ ד״ה ועולה: **רש״י** ד״ה משום **דאיכא** למימר וכו׳ דמה לחורש. עי׳ נדה נה ע״ב תוס׳ ד״ה כי: **תוס׳** ד״ה כלאי וכו׳ ואין לחקשות מה לערלה. עי׳ סוכה דף לה ע״א תוס׳ ד״ה לפי:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) תוס׳ ד״ה כלאי וכו׳ דסיא גופה נילף. נ״ב עמו״ת מהריב״ל חלק ג׳ סי׳ י״ג:

מוסף רש״י

כעורה זו ששנה רבי. בתמיה, וכי איזה מקולגלת עליך שאתה מחזר ללמדה ממקום אחר (קדושין ט:). **צא ולמד מי״ג מדות.** זו היא אחת מהן שיהא הדבר מענינו למד (סנהדרין פו.). **דבר הלמד מענינו.** מקרא שכתוב סתם ואין אנו יודעין במה מדבר, הוי לומדו מענינו (לקמן קמ.) אם אי אתה יודע במה הכתוב מדבר לא ולמד מפרשה שכתוב בה ולפי הפרשה הוא נכתב אצלה (סנהדרין פו.). **מגין לבשר בחלב שאסור.** בחלבה (פסחים כד:). **ערלה שלא נעבדה בה עבירה.** בגטיעותה (שם). **בשר בחלב שנעבדה בו עבירה.** כשבישלו ועבר עליו על לאו לא תבשל (שם). **מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר.** שהפרי זה חוצה באיסור ונגמר באיסור, תאמר בבשר בחלב שיש לו שעת הכושר קודם שניתן בחלב (שם).

חדא מחדא. כגון בריש מילתא דבעי לאתויי מערלה לחודה פרכינן קולא וחומרא ולא כל דהו: **חדא מפרכי.** כגון שהשבנו מה לערלה שכן לא היתה כו' וסייענתו ראיית דבריו בדבר אחר כגון חמץ בפסח יוכיח פרכינן אפילו כל דהו אם לא היה בידינו תשובת קולא וחומרא שהשבנו מה לחמץ בפסח שכן כרת והיה בידינו תשובה כל דהו השוה בשני המלמדין היינו משיבין אותה אע"פ שלא חזר הדין ולא נאנו להלל השוה: **אבל חדא מפלג.** כגון זו שאמרנו כלאים יוכיחו אי הדר דינא ואתי במה הלל אם היה בידינו תשובת קולא וחומרא להשיב על כלאים כגון מה לכלאים שכן כך וכך דליעטריך מיהדר דינא ומייתי במה הלל פרכינן כל דהו על מה הלל אבל כל כמה דלא הדר דינא לא פרכינן כל דהו אפילו שוים בכולהו כך המדות מסורות בידינו מסיני: **ולפרוך מה לכלאי הכרם שכן לא היתה להם שעת הכושר.** דקס"ד אין הזריעה נאסרת אלא הגידולים ולהם לא היתה שעת הכושר מעולם: **ואם אומרת.** מדלא פריך הכי ש"מ כלאי הכרם עיקרן נאסר אפילו הזריעה עצמה נאסרת משנשרשה: **עיקרן.** השרשתן נאסרת וזריעה הזאת היתה לה שעת היתר כל ימיה משבאה לעולם עד שנשרשה: **עליץ נקוב.** וזרעים בו והעבירו בכרם וכיון דנקוב הוא יונק מן הכרם: **הוסיף מאתים.** הוסיף בתוך הכרם אחד ממאתים שגדל הירק או גרעיני הזרעים בתוכו דהוו להו מאה ותשעים ותשעה דהיתר וחלק המאתים הוי איסור אסור וכל שכן אם הוסיף יותר דכלאי הכרם אין בטלים עד שיהו בו א] מאתים דהיתר והאחד (ומאתים) של איסור: **לא הוסיף.** מאתים אלא פחות כל דהו וכגון שיש בהיתר מאתים בו דהוי איהו אחד ומאתים ע) מותר: **המלאה.** משמע מילויו ותוספתו: **ולשיב הזרע.** דמשמע זריעה עצמה: **זרוע מעיקרו.** בתוך הכרם נאסר מיד בהשרשה: **זרוע ונא.** שהיה נשרש כבר בהיתר חוץ לכרם בעינן מלאה: **מתניתין.** דקתני בשר בחלב אסור בהנאה דלא כי האי תנא: **אכ